

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ УКРАЇНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ І СОЦІАЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ТА ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Вченою радою факультету управління,
адміністрування та інформаційної діяльності
Протокол № 4 від 18.08.2022 р.

Голова (Мізюк В.А.)

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ
З ПСИХОЛОГІЇ

освітній ступінь магістр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 053 Психологія
(код і назва спеціальності)

освітня програма Психологія
(код і назва спеціальності)

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми

Мазоха І.С.
(підпис, ініціали, прізвище)

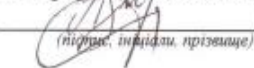
РЕКОМЕНДОВАНО:

кафедрою загальної та практичної психології
протокол № 2 від 11.09 2022 р.
в.о. Завідувача кафедри

Прокоф'єва Л.О.
(підпис, ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:

Голова ради з якості вищої освіти
факультету управління, адміністрування
та інформаційної діяльності

Л.В. Драгієва Л.В.
(підпис, ініціали, прізвище)

Розробники програми: Мазоха Інна Степанівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної та практичної психології Ізмаїльського державного гуманітарного університету

Рецензенти програми: Бринза Ірина Вячеславовна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної та диференціальної психології Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Метою атестаційного екзамєну є: перевірка рівня теоретичних знань та практичних навичок магістрів спеціальності 053 Психологія; визначення фактичної відповідності підготовки випускників нормативним освітньо-кваліфікаційним вимогам.

Завданнями атестаційного екзамєну є: комплексна перевірка теоретичної та практичної фахової підготовки студентів-випускників відповідного освітнього ступеня; оцінка рівня загально-професійних і спеціалізовано-професійних компетентностей випускників.

2. ЕТАПИ ТА ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ

2.1. Етапи проведення:

1 етап: здобувачі отримують за допомогою жеребкування макротему з дисципліни навчального плану, за якої готуються до іспиту, вивчаючи матеріал за рекомендованою літературою. Зміст екзаменаційних білетів було складено за діючими програмами так, щоб дозволити виявити рівень теоретичних знань, умінь, навичок, професійної компетентності випускників в загалом. Принцип складання екзаменаційних білетів полягав у включенні до їх складу назви макротем, а також конкретне теоретичне питання з цієї макротем. Питання у білетах сформульовані чітко, спрямовані на самостійне і творче їх висвітлення. Практичні завдання містились на окремих листах. В білетах для атестаційного екзамєну з психології були включені теоретичні питання з таких основних дисциплін навчального плану, як Психологія вищої школи, Конфліктологія, Актуальні проблеми юридичної психології, Методика викладання психології у закладах вищої освіти, Психологія ділового спілкування тощо.

2 етап: при складанні атестаційного екзамєну, здобувачі обирають екзаменаційний білет, в якому міститься блок №1 (2 теоретичних питання), а також блок № 2 (1 практичне завдання). Підсумкова оцінка за атестаційний екзамєн визначається як середня з позитивних оцінок за кожен вид екзаменаційних завдань.

2.2. Форми проведення: усна

3. СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ ЗАВДАНЬ

3.1. Структура екзаменаційного завдання

Назва екзаменаційного завдання	Компетентності, що перевіряються	Результати навчання, що перевіряються
Блок 1. Завдання для перевірки фахових компетентностей зі спеціальності		
Завдання №1 Здобувач вищої освіти з позиції вікової психології.	Здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.	Знати психологічні особливості студентського віку та розуміти основи формування професійних знань та навичок у здобувачів
Завдання №2 Здобувач вищої освіти як об'єкт та суб'єкт професійної підготовки.	Оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.	Знання теорії та методики викладання дисциплін психологічного циклу. Вільне володіння сучасними технологіями навчання у вищій школі

Блок №2	Практичне завдання	
<p>Завдання №1</p> <p>Що дає різноманітне бачення структури особистості психологу-консультанту? В яких випадках психологічних ускладнень ви скористалися б:</p> <p>а) метафорами класичного психоаналізу;</p> <p>б) біхевіоральною моделлю особистості;</p> <p>в) юнгіанським баченням структури особистості;</p> <p>г) адлеріанською моделлю розвитку особистості;</p> <p>д) трансперсональним міфом;</p> <p>е) уявленнями Я.Морено.... тощо?</p>	<p>Здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.</p>	<p>Втілювати результати наукового пошуку у практичну діяльність.</p>

3.2. Зміст екзаменаційних завдань

МАКРОТЕМИ:

1. Психологія вищої школи.
2. Теоретичні основи конфліктології.
3. Попередження та розв'язання конфліктів.
4. Теоретичні основи юридичної психології.
5. Кримінальна психологія.
6. Соціальна структура організації.
7. Комунікації в управлінні.
8. Кадрова служба підприємства, кадрове планування і кадрове нововведення.
9. Класичні і посткласичні теорії кадрового менеджменту.
10. Історико-логічний аналіз проблеми організаційного лідерства.
11. Психологічний супровід формування особистості лідера організацій.
12. Сутність та класифікація теорій особистості.
13. Зарубіжні та вітчизняні теорії особистості.
14. Сутність деяких психотерапевтичних підходів.
15. Сучасні методи психотерапії.
16. Загальне уявлення про життєві кризи. Кризові ситуації як перехідні етапи життєвого шляху.
17. Поняття психологічної травми та посттравматичного стресового розладу.
18. Мотивація в структурі особистості.
19. Експериментально-психологічні дослідження мотиваційної динаміки.

20. Психологія віктимності. Ознаки психологічного насильства. Психологічна допомога жертвам насильства.
21. Аспекти суїцидології.
22. Теоретичні засади викладання психології
23. Методологічні засади викладання психології
24. Ділове спілкування як навчальна дисципліна та її завдання.
25. Ділова бесіда як форма спілкування.
26. Психологія діяльності як галузь наукового знання про працю.
27. Професія, класифікації, методи вивчення.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ ЗАВДАНЬ

4.1. Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Шкала оцінювання знань здобувачів

Співвідношення національної шкали оцінювання

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
	екзамен
90-100	відмінно
89-70	добре
51-69	задовільно
1-50	незадовільно

Схема формування підсумкової оцінки

Оцінка за теоретичний блок	Оцінка за аналітичний блок	Оцінка за практичне завдання	Оцінка за додаткове питання	Середньозважений бал	Бали (за таблицею)
4	5	5	5	4,75	93

Результат атестаційного екзамену визначається як середньоарифметичне усіх оцінок, середньозважений бал переводиться за 100-бальною шкалою (дивись таблицю 1).

Приклад:

$$(4+5+5+5) : 4 = 4,75 = 93$$

Результат фіксується у протоколі засідання атестаційної комісії.

Таблиця 1.

Таблиця переведення середньозваженого балу за 100-бальною шкалою

100-бальна	сер. бал	100-бальна	сер. бал	100-бальна	сер. бал	100-бальна	сер. бал	100-бальна	сер. бал
100	4,97–5,00	80	4,10–4,14	60	3,10–3,14	40	2,25–2,29	20	1,15–1,20
99	4,94–4,96	79	4,05–4,09	59	3,05–3,09	39	2,20–2,24	19	1,09–1,14
98	4,91–4,93	78	4,00–4,04	58	3,00–3,04	38	2,15–2,19	18	1,03–1,08
97	4,87–4,90	77	3,95–3,99	57	2,96–2,99	37	2,10–2,14	17	0,97–1,02
96	4,84–4,86	76	3,90–3,94	56	2,93–2,95	36	2,05–2,09	16	0,91–0,96
95	4,80–4,83	75	3,85–3,89	55	2,90–2,92	35	2,00–2,04	15	0,85–0,90
94	4,76–4,79	74	3,80–3,84	54	2,87–2,89	34	1,95–1,99	14	0,79–0,84

93	4,72–4,75	73	3,75–3,79	53	2,84–2,86	33	1,90–1,94	13	0,73–0,78
92	4,68–4,71	72	3,70–3,74	52	2,81–2,83	32	1,85–1,89	12	0,67–0,72
91	4,64–4,67	71	3,65–3,70	51	2,78–2,80	31	1,80–1,84	11	0,61–0,66
90	4,60–4,63	70	3,60–3,64	50	2,75–2,77	30	1,75–1,79	10	0,55–0,60
89	4,55–4,59	69	3,55–3,59	49	2,70–2,74	29	1,69–1,74	9	0,49–0,54
88	4,50–4,54	68	3,50–3,54	48	2,65–2,69	28	1,63–1,68	8	0,43–0,48
87	4,45–4,49	67	3,45–3,49	47	2,60–2,64	27	1,57–1,62	7	0,37–0,42
86	4,40–4,44	66	3,40–3,44	46	2,55–2,59	26	1,51–1,56	6	0,31–0,36
85	4,35–4,39	65	3,35–3,39	45	2,50–2,54	25	1,45–1,50	5	0,25–0,30
84	4,30–4,34	64	3,30–3,34	44	2,45–2,49	24	1,39–1,44	4	0,19–0,24
83	4,25–4,29	63	3,25–3,29	43	2,40–2,44	23	1,33–1,38	3	0,13–0,18
82	4,20–4,24	62	3,20–3,24	42	2,35–2,39	22	1,27–1,32	2	0,07–0,12
81	4,15–4,19	61	3,15–3,19	41	2,30–2,34	21	1,21–1,26	1	0,01–0,06

4.2. Критерії оцінювання екзаменаційних завдань.

ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ПІД ЧАС АТЕСТАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

Атестаційною комісією виставляється оцінка за відповіді відповідно до наступних критеріїв:

Оцінка	Критерії оцінення
5 (відмінно)	Здобувач має глибокі міцні й системні знання: може чітко сформулювати дефініції, використовуючи психологічну термінологію, вільно володіє принципами побудови психологічних знань, знає основні методологічні проблеми сучасної психологічної науки; вміє аналізувати основні теорії та підходи з позиції методології науки, логічно та системно викладати матеріал, наводити приклади теоретичних та емпіричних досліджень за проблемою, вказуючи імена дослідників. У відповіді надано чіткі визначення психологічних понять за різними підходами, виокремлено основні напрями дослідження даного питання, наведено прізвища дослідників та зазначено їх внесок в розробку даної теми, простежується зв'язок даної теми з іншими проблемами, наведено узагальнення у формі висновків, показано взаємозв'язок теоретичних положень з проблемами психологічної практики.
4 (добре)	Здобувач має міцні ґрунтовні знання, але може припуститися неточностей у формулюванні, спостерігаються незначні мовленнєві помилки в наведених прикладах. Здобувач демонструє сформовані вміння критично оцінювати різні методологічні позиції, що склалися в сучасній науці, застосовувати знання методології під час аналізу психологічної теорії. У відповіді надано чіткі визначення психологічних понять різних підходів, виокремлено основні напрями дослідження даного питання, наведено прізвища дослідників та зазначено їх внесок в розробку даної теми, простежується зв'язок даної теми з іншими проблемами, наведено узагальнення у формі висновків. Відповідь може мати певні неточності, або здобувач не пояснює певні положення, не визначає взаємозв'язок теоретичних положень з проблемами психологічної практики.
3 (задовільно)	Здобувач знає програмний матеріал повністю, може продемонструвати навички узагальнення, систематизації, пояснення складних проблемних питань, але не вміє самостійно знаходити зв'язок між методологією, психологічною теорією та практикою. У відповіді надано чіткі визначення

	психологічних понять, виокремлено основні напрями дослідження даного питання, наведено прізвища дослідників та визначено їх внесок в розробку даної теми, наведено узагальнення в формі висновків. Відповідь може мати певні неточності, можуть бути відсутніми пояснення певних положень, наводиться дані лише про один напрям дослідження даної проблеми. У відповіді простежується певна фрагментарність, але без порушень логіки викладення матеріалу, наводиться уся необхідна інформація, але без детального аналізу, без порівняння положень різних напрямів, без визначення методологічних основ теоретичного та практичного дослідження проблеми.
2 (незадовільно)	Здобувач знає основні положення, але його знання мають загальний характер, іноді не підкріплені прикладами. Замість чіткого термінологічного визначення пояснює теоретичний матеріал на окремих прикладах, не узагальнюючи зміст, не визначаючи основних закономірностей. Здобувач має прогалини в теоретичному курсі та практичних вміннях. Відповідь має фрагментарний характер, але простежується певна логіка викладання матеріалу; інформація надається в неповному обсязі; не наводиться достатня кількість прикладів теоретичних та емпіричних досліджень, не визначаються методологічні основи дослідження проблематики. Відповідь не містить порівняльного аналізу різних підходів до проблеми, не простежується історичний аспект вивчення питання. Відповідь містить неточності щодо формулювання психологічної дефініції, у визначенні основних теоретичних положень та закономірностей, в узагальненні наданої інформації.
1 (початковий рівень)	Здобувач має фрагментарні знання; не володіє термінологією, оскільки поняттєвий апарат не сформовано на відповідному рівні; не вміє наводити аргументи, послідовно доводити свою думку, але орієнтується в загальній проблематиці за цим питанням, може навести ілюстративні приклади, визначення психологічних понять, певні теоретичні положення за визначеною проблемою. Відповідь носить фрагментарний характер, відсутніми є узагальнення матеріалу в формі висновків, визначення необхідних теоретичних положень та закономірностей, пояснення їх на прикладах. У відповіді спостерігаються помилки у визначенні основних положень теорії, психологічних термінів, закономірностей.
0 (низький рівень)	Здобувач має фрагментарні знання; не володіє термінологією, оскільки поняттєвий апарат не сформовано; не вміє логічно та послідовно викласти матеріал з визначеної проблеми. Мовлення невиразне, обмежене, бідне, словниковий запас не дає змогу вербально оформити ідею. Здобувач надає відповідь в неповному обсязі, відсутніми є визначення основних понять та викладення основних положень, узагальнень наданої інформації та прикладів. Наведена інформація містить суттєві помилки, неточності.

Атестаційною комісією виставляється оцінка за виконання практичного завдання відповідно до наступних критеріїв:

Оцінка	Критерії оцінення
5 (відмінно)	Здобувач має глибокі міцні й системні знання: може чітко сформулювати дефініції, використовуючи психологічну термінологію, вільно володіє принципами побудови психологічних знань, знає основні методологічні проблеми сучасної психологічної науки; вміє аналізувати основні теорії та підходи з позиції методології науки, логічно та системно викладати матеріал, наводити приклади теоретичних та емпіричних досліджень за проблемою, вказуючи імена дослідників. У відповіді надано чіткі визначення психологічних понять за різними підходами, виокремлено основні напрями дослідження даного питання, наведено прізвища

	дослідників та зазначено їх внесок в розробку даної теми, простежується зв'язок даної теми з іншими проблемами, наведено узагальнення у формі висновків, показано взаємозв'язок теоретичних положень з проблемами психологічної практики.
4 (добре)	Здобувач має міцні ґрунтовні знання, але може припуститися неточностей у формулюванні, спостерігаються незначні мовленнєві помилки в наведених прикладах. Здобувач демонструє сформовані вміння критично оцінювати різні методологічні позиції, що склалися в сучасній науці, застосовувати знання методології під час аналізу психологічної теорії. У відповіді надано чіткі визначення психологічних понять різних підходів, виокремлено основні напрями дослідження даного питання, наведено прізвища дослідників та зазначено їх внесок в розробку даної теми, простежується зв'язок даної теми з іншими проблемами, наведено узагальнення у формі висновків. Відповідь може мати певні неточності, або здобувач не пояснює певні положення, не визначає взаємозв'язок теоретичних положень з проблемами психологічної практики.
3 (задовільно)	Здобувач знає програмний матеріал повністю, може продемонструвати навички узагальнення, систематизації, пояснення складних проблемних питань, але не вміє самостійно, знаходити зв'язок між методологією, психологічною теорією та практикою. У відповіді надано чіткі визначення психологічних понять, виокремлено основні напрями дослідження даного питання, наведено прізвища дослідників та визначено їх внесок в розробку даної теми, наведено узагальнення в формі висновків. Відповідь може мати певні неточності, можуть бути відсутніми пояснення певних положень, наводиться дані лише про один напрям дослідження даної проблеми. У відповіді простежується певна фрагментарність, але без порушень логіки викладення матеріалу, наводиться уся необхідна інформація, але без детального аналізу, без порівняння положень різних напрямів, без визначення методологічних основ теоретичного та практичного дослідження проблеми.
2 (незадовільно)	Здобувач знає основні положення, але його знання мають загальний характер, іноді не підкріплені прикладами. Замість чіткого термінологічного визначення пояснює теоретичний матеріал на окремих прикладах, не узагальнюючи зміст, не визначаючи основних закономірностей. Здобувач має прогалини в теоретичному курсі та практичних вміннях. Відповідь має фрагментарний характер, але простежується певна логіка викладання матеріалу; інформація надається в неповному обсязі; не наводиться достатня кількість прикладів теоретичних та емпіричних досліджень, не визначаються методологічні основи дослідження проблематики. Відповідь не містить порівняльного аналізу різних підходів до проблеми, не простежується історичний аспект вивчення питання. Відповідь містить неточності щодо формулювання психологічних дефініцій, у визначенні основних теоретичних положень та закономірностей, в узагальненні наданої інформації.
1 (початковий рівень)	Здобувач має фрагментарні знання; не володіє термінологією, оскільки поняттєвий апарат не сформовано на відповідному рівні; не вміє наводити аргументи, послідовно доводити свою думку, але орієнтується в загальній проблематиці за цим питанням, може навести ілюстративні приклади, визначення психологічних понять, певні теоретичні положення за визначеною проблемою. Відповідь носить фрагментарний характер, відсутніми є узагальнення матеріалу в формі висновків, визначення необхідних теоретичних положень та закономірностей, пояснення їх на прикладах. У відповіді спостерігаються помилки у визначенні основних положень теорії, психологічних термінів, закономірностей.
0	Здобувач має фрагментарні знання; не володіє термінологією,

(низький рівень)	оскільки понятійний апарат не сформовано; не вміє логічно та послідовно викласти матеріал з визначеної проблеми. Мовлення невиразне, обмежене, бідне, словниковий запас не дає змогу вербально оформити ідею. Здобувач надає відповідь в неповному обсязі, відсутніми є визначення основних понять та викладення основних положень, узагальнень наданої інформації та прикладів. Наведена інформація містить суттєві помилки, неточності.
------------------	---

5. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ВИКОНАННЯ ЕКЗАМЕНАЦІЙНИХ ЗАВДАНЬ

Вказуються за потреби.

6. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Балабанова Л. В. Управління персоналом : підручник / Л. В. Балабанова, О. В. Сардак ; М-во освіти і науки України, Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. – Київ : ЦУЛ, 2011. – 467, [1] с.
2. Бедь В. В. Юридична психологія: Навч. посіб. — 2-ге вид., доп. і переробл. — К.: МАУП, 2004. — 436 с.1
3. Берлач А. І. Конфліктологія [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А. І. Берлач В. В. Кондрюкова. - К. : Університет "Україна", 2007. - 204 с.
4. Бочелюк В. Й. Юридична психологія : навч. Посібник. – Київ : Центр учбов. Літ., 2018. – 336 с.
5. Варій М. Й. Психологія особистості: навч. посібник / М .Й. Варій - К.: Центр учбової літератури, 2008. – 592 с.
6. Ващенко І. В. Конфлікти: сучасний стан, проблеми та напрямки їх вирішення в органах внутрішніх справ [Текст] : монографія / І. В. Ващенко. - Х. : ОВС, 2002. - 256 с.
7. Виноградський М. Д. Менеджмент в організації : навч. посіб. для студ. вузів / М. Д. Виноградський, А. М. Виноградська, О. М. Шкапова ; Київ. економ. ін-т менеджменту – «Екомен». – 2-е вид., переробл. і допов. – К. : Кондор, 2002. – 654 с.
8. Герасімова Н. Є. Конфліктологія [Текст] : практикум / Н. Є. Герасімова. - Черкаси : Видавництво ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2008. - 92 с.
9. Гірник А. М. Основи конфліктології [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А. М. Гірник. - К. : Києво-Могилянська академія, 2010. - 222 с.
10. Гришина, Н. В. Психология конфликта/Н. В. Гришина. – СПб. : Питер, 2016. – 464с.
11. Джелалі В. О. Психологія вирішення конфліктів : навч. посібник / В. О. Джелалі. – Харків-Київ : Р.И.Ф., 2006. – 320 с.
12. Дідковська Л.Г.,Гордієнко П.Л. Менеджмент.-Київ: Альтера КНТ. – 2007. –513 с.
13. Долинська Л. В. Психологія конфлікту [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Л. В. Долинська, Л. П. Матяш-Заяц. - К. : Каравела, 2010. - 304 с.

- 14.Дуткевич Т. В. Конфліктологія з основами психології управління [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Т. В. Дуткевич. - К. : Центр навчальної літератури, 2015. - 456 с.
- 15.Жмалев В.Г., Шимановчська Л.М. Основи менеджменту і управлінської діяльності. – К.: Україна, 2000. – 454 с.
- 16.Кайлюк Є. М. Психологія управління: навч. посіб. – 2-ге вид., виправл. й доповн. / Є. М. Кайлюк, Г. Г. Фесенко; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – 2-ге вид. перероб. та доп. – Х. : ХНАМГ, 2012. – 202 с.
- 17.Калаур С. М. Соціальна конфліктологія [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / С. М. Калаур, З. З. Фалинська. - Т. : Астон, 2010. - 360 с.
- 18.Каліна Н.Ф. Психотерапія: підручник. /Н.В.Каліна. – К.: Академвидав, 2010.
- 19.Лозниця В.С. Психологія менеджменту : навч. посіб. / Лозниця В. С. - К. : ТОВ “УВГПС ЕксСб”, 2000. - 512 с.
- 20.Луппо С.Є. Психологія екстремальних та кризових ситуацій /Навч. посібник. - Київ: НАУ. – 2011.
- 21.Максименко С.Д. Юридична психологія: підручник / С.Д. Максименко, В.І. Медведєв.- Київ: Видавничий дім «Слово», 2018. – 448 с.
- 22.Малкова Т.М. Психологія вищої освіти. – К., НАВСУ, 2005.
- 23.Менеджмент організацій : підруч. для студ. вуз. / ред. Л. І. Федулова. – К. : Либідь, 2004. – 448 с.
- 24.Менеджмент персоналу: Навч. посіб. за заг. ред. В. М. Данюка, В. М. Петюха. — К.: КНЕУ, 2004. — 398 с.
- 25.Михайлова Л. І. Управління персоналом : навч. посіб. / Л. І. Михайлова. – Київ : ЦНЛ, 2007. – 296 с.
- 26.Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія управління : посібник / Обран-Лембрик Л. Е. - К. : Академвидав, 2003. – 568 с.
- 27.Пірен М.І. Основи конфліктології.-К., 1997.
- 28.Юридична психологія. [Текст] / [За ред. Є.М. Моїсеєва та Л.І. Казміренко] / Підручник.- К., 2007.